

MDG ÅS

POLITISK PROGRAM

2019-2023

Vedtatt av årsmøtet i MDG Ås 4. februar 2019

miljøpartiet
de grønne

ås

INNHOOLD

EN ANNEN VERDEN ER MULIG.....	4
MDG GJØR EN FORSKJELL I ÅS	5
ÅS SOM GRØNN FOREGANGSKOMMUNE.....	7
GRØNN TETTSTEDSUTVIKLING.....	9
SAMFERDSEL	12
KULTUR, LOKALT ENGASJEMENT OG INKLUDERING	15

SKOLE OG BARNEHAGE	18
HELSE OG OMSORG FOR ALLE	20
KLIMA OG ENERGI	23
IDRETT OG FRILUFTSLIV	25
NATURMANGFOLD	27
LANDBRUK OG DYREVELFERD.....	30
GRØNT NÆRINGSLIV	32

EN ANNEN VERDEN ER MULIG

De Grønne mener at det viktigste spørsmålet i politikken i dag er å jobbe sammen for å ta vare på vårt felles livsgrunnlag og ta vare på hverandre nå og i fremtiden.

Grunnlaget for all vår velstand og velferd, forutsetningen for at vi skal kunne leve gode liv sammen i trygghet og frihet, er at vi lever på en planet med sunne økosystemer og med natur som har nok overskudd til at vi mennesker kan ta del i livet på jorda.

Vi mennesker trenger å bli inkludert i et fellesskap for å kunne få frem det beste i oss selv og andre. Men samfunnet har i lang tid styrt mot andre mål. Når målet er å maksimere profitt på kort sikt, eller å produsere og konsumere stadig mer og stadig raskere, så får vi et samfunn som skaper avstand mellom mennesker og driver rovdrift på naturen.

Mange tror det ikke finnes noe alternativ til den utviklingen vi ser i dag, men De Grønne er en del av en global, grønn bevegelse som vil mobilisere hele menneskehetens viljestyrke, optimisme og fremtidstro for å ta vare på naturen og livet på jorda.

De Grønne jobber for å skape et samfunn hvor vi har gode liv uten at vi ødelegger for andre. Vi er nødt til å ta et oppgjør med målet om å hele tiden produsere mer for å kjøpe og så kaste mer. De Grønne sier nei til den rådende politikken rovdrift på mennesker og miljø.

De Grønne arbeider for et samfunn der unge ikke blir syke av prestasjonsjag og kjøpepress. Vi jobber for levende lokalsamfunn der færre er ensomme og vi har mer tid til venner og familie. Barna skal kunne leke trygt ute og sykle til skolen i frisk luft. Vi skal fortsatt kunne gå tur i gammel skog og fiske i fjorden. Dyra i havet skal ikke kveles av plast.

Vi vil at Norges innbyggere skal jobbe sammen for å motarbeide klimaendringer og jobbe for fred og rettferdighet i verden, og for et Norge som bidrar til at færre drives på flukt og som sikrer gode liv også for dem som kommer etter oss. De Grønne vil både jobbe for at vi tar vare på miljøet slik at vi får et mer forutsigbart vær for de som dyrker jorda, men også at vi har mer robuste samfunn som tåler de klimaendringene som allerede er her og de som kommer.

Det skal være enklest og billigst å velge miljøvennlig, uansett hvor du bor. Vi støtter de som har idéer og pågangsmot til å skape nye grønne arbeidsplasser. Vi vil gi byen og bygda tilbake til menneskene.

Miljøpartiet De Grønne representerer noe unikt i lokalpolitikken, og vi vil jobbe for at Ås med sitt fantastiske utgangspunkt skal lede an i å skape en bedre verden for alle. Årets lokalvalg

handler om mer enn enkeltsaker. Det er verdiene våre som styrer hvilke valg vi tar, både i saker som er aktuelle nå, men også i saker vi enda ikke ser komme. Om du vil at De Grønnes verdier skal ha påvirkning på valgene som tas i Ås kommune så har du muligheten til å støtte oss i dette lokalvalget.

Fra prinsippprogrammet for Miljøpartiet De Grønne:

Miljøpartiet De Grønnes mål er et medmenneskelig samfunn i økologisk balanse. Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper, og fremme fred og rettferdighet både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser er en forutsetning for å nå målet. Vi tar mål av oss til å utforme en helhetlig politikk for nåtid og framtid, basert på tre grunnleggende solidaritetsprinsipper: solidaritet med andre mennesker, solidaritet med fremtidige generasjoner, og solidaritet med dyr og natur.

MDG GJØR EN FORSKJELL I ÅS

Dette kommuneprogrammet har blitt utviklet ved at arbeidsgrupper har utarbeidet programforslag på de ulike politikkområdene. I tillegg har medlemmene blitt oppfordret og fått sjansen til å komme med innspill og synspunkter. Bakteppet for vårt lokalpolitiske program er Miljøpartiet De Grønnes (MDGs) prinsippprogram og handlingsprogram for 2013-17, MDGs alternative statsbudsjett for 2018 og MDGs fylkesprogram for Viken 2019-23.

Miljøpartiet De Grønne har på Stortinget lagt frem et alternativt statsbudsjett for 2018 for å redusere Norges oljeavhengighet og bruke oljeavkastningen til investeringer i fremtidens grønne næringer. Partiet vil starte omstillingen til et klima- og miljøvennlig næringsliv ved å redusere subsidiene til oljenæringa, og satse på utvikling av mer fremtidsrettede næringer. Hvis norske kommuner skal kunne opprettholde gode tjenestetilbud til sine innbyggere, er det nødvendig at staten stimulerer til innovasjon, entreprenørskap og forskning for å utvikle grunnlaget for fremtidens arbeidsplasser.

De Grønne på Stortinget har i sitt alternative budsjett funnet rom for å styrke kommuneøkonomien for å sikre en grønn omstilling i kommunene, sette folkehelse på lokal agenda, og utbedre skole og oppvekstvilkår.

MDG Ås mener at en slik satsing kan bidra til å hindre en videre kraftig vekst i blant annet helse- og sosialutgiftene i årene som kommer. Vi vil imidlertid ikke akseptere kutt i viktige

tjenestetilbud til innbyggerne eller at lånegjelden øker ut over dagens situasjon. Hvis det skulle være aktuelt, vil vi heller gå inn for å innføre privat eiendomsskatt i kommunen. Vi ønsker å få med alle de andre partiene på en mer langsiktig modell for finansiering og styring av investeringene, slik at kommuneøkonomien på sikt kan bli sunn og stabil.

I Ås kommune fikk vi i valget 2015 hele 7,5 % av stemmene, og for MDG var dette nest mest av alle kommunene i Akershus! Vi takker ydmykt for alle stemmene, og har gjennom denne perioden forsøkt å være velgernes representanter ved å oppfylle deres forventninger om en grønnere politikk. Etter valget forhandlet vi med ulike partier, og havnet i posisjon sammen med Ap, SV, Venstre og Rødt, som Aps største samarbeidspartner, med grønne folkevalgte i alle store utvalg. Det merkes!

Tre kommunestyrerepresentanter setter naturligvis begrensninger på hvor mye makt vi har, men vi har søkt å være konstruktive og kjempet beinhardt om viktige verdisaker for MDG, og i tillegg fått gjennomslag for mange saker. I løpet av de siste fire årene har MDG Ås gjennom forhandlinger med samarbeidspartiene fått til følgende:

- Opprettet et politisk Klima- og miljøutvalg med ansvar for blant annet sykkel- og gangstrategi, naturmangfold og vanmiljø.
- Hindret den verdifulle sørlige delen av Åsmåsan i å bli regulert til utbygging
- Økt budsjetttrammene til idretten slik at vi får mer miljøvennlige alternativer til kunstgress med giftig gummigranulat
- Opprettet kommunale sommerjobbstillinger for bekjempelse av fremmede arter som lupiner og kanadagullris.
- Bestilt en ny kommuneplan for biologisk mangfold, og i den forbindelse økt de økonomiske rammene for naturkartlegging i kommunen.
- Sørget for en mer pollinatorvennlig beplantning på kommunens grøntarealer.
- Opprettholdt bevilgningene til kulturskolen og biblioteket.
- Sørget for bevilgning til snublesteiner til minne om jøder fra Ås som ble sendt til konsentrasjonsleirer under andre verdenskrig.
- Tatt initiativ til en mer sosial boligpolitikk i Ås gjennom en boligpolitisk strategi som kommunen nå arbeider med.
- Bedret kommunens rutiner for opprydding av plast og søppel.
- Sørget for en gjennomgang av kommunens finansreglement for å hindre uetiske investeringer med kommunens penger.

- Arrangert den årlige Grønn Festival med markeder og foredrag, hvor et av høydepunktene var en fullsatt Vitenparken med Eva Joly og Per Espen Stoknes.
- Hatt medlemsmøter, blant annet med Arild Hermstad og medlemsaktiviteter, som rydding av fremmede arter.

Oslo, som et nasjonalt økonomisk sentrum, trekker mye vekst til Oslo-regionen. Dette, sammen med at Ås huser NMBU og mange andre forskningsinstitusjoner, fører til utbyggings- og arealpress i Ås. Både myr, matjord, skog, turområder og eplehager står i fare for å bli bygd ut, og politikere tvinges til å prioritere. MDG Ås mener vi bør forsøke å møte veksten som er skissert for Oslo/Viken-området. Vi blir flere mennesker, og det er viktig å bygge for å ikke skape en enda mer usosial boligsituasjon. Det bør imidlertid gjøres en grundig og god vurdering av hvilke arealer som egner seg best til utbygging, og hvilke som bør skjermes fra utbygging. Ny bebyggelse må i hovedsak komme innen gangavstand fra kollektivknutepunkt, slik at flere både kan og vil velge å leve uten egen bil. Stedsidentiteten til Ås er viktig og skogområdene og de sentrumsnære jordene er viktige verdier som ikke må gå tapt. Naturkartlegging er viktig i forkant av større og mindre utbyggingsprosjekter, og den nye planen for biologisk mangfold som er på trappene bør stå sterkt når det skal vurderes utbygging. Noe av problemet med å holde tilbake på utbygging i en kommune som Ås er at boligprisene øker. Vi har derfor tatt initiativ til en sosial boligstrategi for Ås kommune, hvor ulike ordninger vil kunne gjøre nyutdannede og lavtlønnede lettere i stand til å komme seg inn på boligmarkedet. Strategien vil etter planen implementeres i kommende fire-årsperiode. Vedlikehold av kommunens bygningsmasse er et viktig miljøtiltak som har blitt nedprioritert av de større partiene. Vi vil styrke vedlikeholdsbudsjettet for å ta bedre vare på bygningsmassen.

ÅS SOM GRØNN FOREGANGSKOMMUNE

FNs klimapanel (IPPC) har nylig gitt ut en klimarapport som påpeker at veldig mye må gjøres og det må gjøres raskt. Det er Ås kommunes ansvar å ta grep lokalt for å løse utfordringene og kutte klimautslippene innad i kommunen og tilrettelegge for utslippskutt hos innbyggerne i kommunen. Det kan og må gjøres grep på flere områder. Atferdsendringer i befolkningen er viktig for å få ned utslippene ved mindre forbruk og kjøp av ting vi ikke trenger, og ved endringer i transportmønsteret. FNs klimapanel har uttalt at verden må gå over til et mer vegetabilsk kosthold, for å kunne fø den voksende verdensbefolkningen nå og i fremtiden. Man

vet også i dag at et stort kjøttforbruk er skadelig både for helsen og miljøet, i tillegg til at man bør stille seg sterkt kritisk til hvordan dyr behandles i den voksende kjøttindustrien. I tillegg må offentlig sektor ta grep og utføre sin del av utslippskuttet.

Ved å verne matjord, samt initiere økt lokal produksjon og lokalt salg av bærekraftige og miljøvennlige jordbruksprodukter kan mye av utslippene fra jordbruks- og konsumsektoren kuttes. Slik handel vil gi utslippskutt i form av kort transportvei og mindre bruk av emballasje. Opprettelse av lokale arbeidsplasser og økt lokalt næringsliv der flere har kortere vei til jobb, vil kunne redusere andelen pendlere og dermed redusere energiforbruket ved reiser både kollektivt og med privatbil.

Gjennom økt fokus på reparasjon og gjenbruk, lån eller billig leie av forskjellig utstyr unngås det at mange kjøper nytt eller noe de kanskje bare bruker en eller få ganger. Det er også behov for kunnskapsutveksling mellom generasjoner og sosiale «rom» der mennesker kan møtes og utveksle erfaringer, jobbe med prosjekter og ha det hyggelig. For at dette skal fungere må det være tilgang på lokaler. En slik virksomhet kan også fungere som «kunnskapsbank» der kultur og håndverk videreføres.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

- Tilrettelegge for lokalt næringsliv, lokale arbeidsplasser og miljøvennlig handel.
- Tilrettelegge for gjenbruk gjennom å skape et «folkeverksted» i Ås der lokaler stilles til rådighet for slik virksomhet, enten ved eget initiativ eller avtale med og mellom andre offentlige eller private aktører i kommunen.
- Stimulere til lokal matproduksjon og konsum ved å legge til rette for etablering og drift av andelslandbruk, informasjon/kampanjer om selvdyrking i egen hage og gjennom opplæring i skolen.
- Innføre en kjøttfri dag i uken som gjelder for servering i kommunale kantiner.
- At mest mulig av maten som serveres i Ås kommune skal være økologisk.
- At Ås kommune som virksomhet bør gå aktivt inn for å redusere sin avfallsmengde gjennom storinnkjøp og gjenbruk.
- Prioritere innkjøp av miljø- og klimavennlige produkter med etisk sertifisering (f.eks. kaffe, te).
- At Ås kommune skal bli en Fairtrade-kommune.
- Jobbe målrettet for å redusere matkasting i alle kommunale virksomheter.

- Innføre kildesortering av papir, plast og matavfall i offentlige bygg og næringsbygg, med skoler som prioritert satsingsområde.
- Fjerne unyansert bransjeproduisert læremateriell i grunnopplæringa. Spesielt med tanke på Opplysningskontoret for egg, melk og kjøtt.

GRØNN TETTSTEDSUTVIKLING

Vi mennesker har historisk slått oss ned der jorda har vært mest fruktbar og naturen har vært rikest på vilt. Mens det moderne samfunn har utviklet seg, har matjord og viktig natur blitt bygget ned i stadig større tempo. Ikke fordi man vil ødelegge matjord og verdifull natur, men fordi det i mange enkeltsaker kan virke hensiktsmessig å bygge ned bare litt matjord eller bare litt natur her og der. Dette utgjør samlet vår tids "bit-for-bit"-nedbygging, som har ført til at viktige naturområder og matjord er i sterk tilbakegang. Med denne tilbakegangen reduseres vår tilgang på trygg mat i framtida. Arter mister sine habitater og blir utryddet lokalt, og etter hvert kanskje globalt. Intensivt skogbruk, jordbruk og byspredning er de viktigste årsakene til tap av biologisk mangfold. Også klimaendringene blir vanskeligere å motvirke. Å bygge spredt er også den største indirekte årsaken til økte klimautslipp fra kommunens største kildegruppe, motortrafikken. Hvordan vi planlegger tettstedene våre utgjør derfor en av våre aller største påvirkninger på både miljø og klima. Dette gjelder også for Ås kommune, med våre tettsteder.

Veksten er nå stor i Oslo-regionen. Daglig presses folk ut av et mettet boligmarked i Oslo, og mange kommuner i Viken fristes til å bygge bilbaserte boligfelter for å møte boligbehovet. Dette er en utvikling som gjør køene lengre og skaper stadig større propp inn mot Oslo. Det medfører økt luftforurensing og dårligere livskvalitet for både pendlerne og de som bor langs motorveien.

Her er Ås sin rolle i det store bildet sentral: Ved å bygge tettere blir det lettere å gå og sykle, og få en anbefalt dose daglig mosjon. Nylige studier fra NMBU viser at folk i tettere byer er mer fornøyde med sitt sosiale liv og har bedre helse, enn i spredt bebygde områder. Ved å bo i leiligheter reduserer vi strømforbruket, siden leiligheter deler flere gulv, tak og vegger. Det er sosialt å legge til rette for vekst når et område har vekstpress, fordi steder som holder igjen veksten blir dyrere. Vekst kan bidra til en mer sosial boligsituasjon. Tør vi utvikle tettstedene i Ås til å bli mer grønne, kan vi både løse utfordringene knyttet til klima og miljø, og samtidig skape mer liv, flere aktiviteter og markedsgrunnlag for flere tilbud. Å bygge leiligheter klaffer svært

godt med eldrebølgen: mange eldre vil de neste ti årene gjerne flytte til vedlikeholdsfrie leiligheter og dermed frigjøre eneboliger for småbarnsfamilier. Ås ligger nær Oslo, har både bølgende kulturlandskap og flotte naturområder, og byspredningen har ikke enda tatt overhånd. Vi har et godt utgangspunkt for å skape et grønt tettsted av Ås sentrum.

MDG Ås ønsker at Ås kommune skal bli en foregangskommune for det grønne skiftet innenfor sentrums- og tettstedsutvikling. Det vil si at hensynene til fellesinteresser som naturvern, klima, matjord og livskvalitet må vurderes på en faglig måte i alt videre plan- og reguleringsarbeid.

MDG Ås vil føre en sosial boligpolitikk og ønsker å oppnå et variert bomiljø med ulike boligtyper innen samme område, slik at vi får en god blanding av aldersgrupper og personer. Vi mener at Ås er klar for å utvikle grønne tettsteder i Ås sentrum, men også på Solberg og Vinterbro, der folk kan trives. Det er et problem i tiden at mange overlater til utbyggere og private initiativ alene hvor og hvordan steder skal bebygges. Kommunen må benytte fagmiljøer med kompetanse innen miljøvennlig tettstedsutvikling, stille de riktige kravene, og utvikle en ny fremtidsrettet grønn plan for kommunen. Som alt annet er dette en balanse. Vi streber etter å finne løsninger som er fordelaktig for både utbyggerne og lokalsamfunnet. Får vi ikke utbygger med på laget, blir det heller ingen utbygging. Stilles for få krav, blir resultatet ofte dårlig for felleskapet. Sentrumsnære leiligheter bør også omfatte arbeidsplasser og forretninger i tillegg til kommunale tjenester og servicefunksjoner.

Ny bebyggelse bør hovedsakelig komme ved kollektivknutepunkter, langs kollektivakser med høy frekvens og i nærhet til skoler med god kapasitet. Deriblant i Ås tettsted, der fortetting rundt stasjonen er viktig og mer spredt boligbebyggelse i LNF-områder bør unngås. De Grønne vil være tilbakeholdne med å tillate boligbebyggelse desto lengre områdene ligger unna kollektivknutepunkt. Dette er fordi konvensjonell arealplanlegging ofte har overvurdert beboeres tilbøyelighet til å bruke sykkel/beina/bussen til å komme seg fram. Vi stiller oss imidlertid positive til utbygging ved Rustadporten som ligger i Rustad skolekrets, med gode forbindelser til Ås sentrum og som ikke har store dokumenterte naturverdier. Vi er heller ikke imot utbygging ved Dyster Eldor så fremt at hensyn tas til naturmangfold i området og at prosjektet innebærer god trafikkplanlegging med kollektivtrafikk og gode gang- og sykkelforbindelser til skole og Ås stasjon. Det skal også være rom for fradeling av enkelttomter, bygging av generasjonsbolig på gården og liknende. Smart fortetting bevarer naturområder, matjord og grønne byrom, og genererer mindre klimautslipp. Fortetting i nærhet til Ås stasjon og andre kollektivknutepunkter innebærer å ta plass fra parkeringsplasser og bilveier, og bruke plassen til boliger, sykkel-parkeringer og gode uterom. Det betyr å kartlegge hensyn som verneverdige hus, hule eiker og

viktige bomiljøer. Det er viktig å ta både kulturelle hensyn og miljøhensyn ved fortetting, og legge til rette for god medvirkning.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Vekst og boligutbygging

- At befolkningsutviklingen i Ås må tilpasses kapasiteten til kommunens tjenestetilbud, slik som eldreomsorg og skolekapasitet, slik at utbygging er en del av en større plan. Utbygging må skje i tråd med utviklingen i tjenestetilbudet for å ikke utløse uforutsette og dyre investeringsbehov.
- Satse på dyktig fagkompetanse og arrangere arkitektkonkurranser for nye miljøvennlige boligområder for å få belyst ulike alternativer. Valgt løsning bør danne grunnlaget for videre reguleringsarbeid.
- Åpne for nye innovative og miljøvennlige boligområder med høy arealutnyttelse for å spare areal og være åpen for nytenkning om bo- og byggeformer, f.eks. mikrohus, selvbyggeri, bygging i massivt tre og halm. Nye ordinære småhusområder bør unngås da disse er for arealkrevende.
- Stimulere til bygging av rimelige boliger for unge voksne, f.eks. hybler, små leiligheter, mikrohus og andre rimelige og grønne boformer.
- Øke tilbudet av rimelige, kommunale utleieboliger.
- At nye boliger må planlegges med hensyn til eksisterende og planlagte knutepunkter og kollektivakser med høy frekvens og at det skapes god tilgjengelighet for syklende og gående.
- Jobbe for at utbyggere i større grad ivaretar og videreutvikler blå-grønn struktur som bidrar til hensyn til natur og god overvannshåndtering når tomter bygges ut.
- At det skal finnes parker og lekeplasser i rimelig avstand fra alle boliger. For tettere blokkbebyggelse bør park eller lekeplasser finnes i umiddelbar nærhet. At nye boliger som hovedregel ikke skal planlegges lenger enn 500 meter fra tursti. Nye boliger skal heller ikke blokkere slik at det blir lenger enn 500 meter å gå til tursti fra allerede eksisterende bebyggelse.
- Kartlegge smett og små stier, og gjøre en innsats for at slike snarveier og opplevelsrike omveier bevares og videreutvikles ved nybygging og gjøres kjent for flere. Et eksempel

er stien gjennom Åsmåsan, som gjør at man kan gå uavbrutt i skog mellom stasjonen og universitetet.

Tettstedsutvikling

- Utvikle en grønn plan for fremtidig “fortetting med vett i Ås” med visjon om å ikke bygge ned noen viktige friluftsliv- og naturområder eller dyrket mark, og som har som mål å skape trivelige og sammenhengende tettstedsområder i Ås sentrum, Solberg og Vinterbro.
- At fortettingen skal være konsentrert rundt kollektivknutepunkter, og gradvis avta i fortettingsgrad lenger vekk fra disse.
- Sørge for at sentrumsnære leiligheter som hovedregel blir bygget i kvartalsstruktur i opptil seks etasjer og med lav parkeringsdekning. Dette vil gjøre leilighetene rimeligere, og stimulere til mindre bilbruk.
- At sentrumsnære leilighetsbygg fortrinnsvis bygges med skråtak eller med grønne tak. Vi vil prioritere gateutforming, uterom, overvannshåndtering og arkitektur.
- Ås sentrum trenger bedre og mindre arealkrevende innfartsparkering. Det gjøres ved å anlegge et parkeringshus kombinert med bussterminal nær stasjonen for både pendlere og besøkere til sentrum. Til gjengjeld bør sentrumskjernen ha færre parkeringsplasser og bli bedre tilrettelagt for syklende og gående. Innfartsparkeringen på hver side av stasjonen bør vurderes å fortettes med leiligheter inkludert park og lekeplass. Sykkelparkeringen utvides og legges i hus.
- Bevare Sørås- og Dysterjordene som matjord, åpent kulturlandskap og forskningsfelt for kommende generasjoner.
- Bevare Åsmåsan som er et område for friluftsliv og et viktig myr- og skogområde med stort biologisk mangfold.

SAMFERDSEL

For mye av transporten i Ås er basert på privatbiler. Kødannelse i rushtiden viser at kapasiteten er sprengt på viktige strekninger. En økning av bilbruken krever en utbygging av veinettet og behov for flere parkeringsplasser. Resultatet blir nedbygging av verdifulle skog- og

landbruksarealer i tillegg til privathager, mer støy og lokal forurensning, økt fare for ulykker, og økte utslipp av klimagasser. Med antatt befolkningsøkning og et økende transportbehov er det derfor avgjørende at vi bruker mer skånsomme, kostnadseffektive og helsefremmende måter å reise på enn med privatbiler. Vi må ikke bare ha nullvekstmål i biltrafikken, men en reell reduksjon (nedvekst) til et bærekraftig nivå, samt sørge for at flertallet av de bilene som benyttes er utslippsfrie. Ved hjelp av gode, separate veier for myke trafikanter (inkludert de med barnevogn, rullator og rullestol) og et godt kollektivtilbud skal folk kunne leve bra uten bil. En redusert privatbilisme vil gi bedre plass til nødvendig biltrafikk som taxi, ambulanse, forflyttingsbehov for bevegelseshemmede, varelevering etc. Vi vil derfor satse ytterligere på kollektivtrafikk og utbygging av trygge og mer effektive nett av veier for gange og sykling i tråd med anbefalinger i regional plan for areal og transport. For å få en reell økning i andelen myke trafikanter må ferdselen være god også om vinteren. Vi foreslår å prioritere vintervedlikehold av sykkel- og gangveier. Det må være trygt å sette fra seg sykler ubevoktet, og vi vil derfor jobbe for bedre sikring av sykkelparkeringene.

Elektrisk sykkel har blitt et realistisk alternativ til bil. Tilrettelagte sykkelveier for denne bruken bør være en hovedsatsing i årene fremover. Disse sykkelveiene kan bli viktige trafikkårer innen Ås kommune, men også videre til nabokommuner og til Oslo.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Syklende og gående

- Føre en samferdselspolitikk som prioriterer myke trafikanter foran bilister og som reduserer privatbiltrafikken til et bærekraftig nivå.
- At det stilles krav til private utbyggere om at sammenhengende gang- og sykkelveier opprettholdes forbi alle eiendommer der dette inngår i en plan.
- Prioritere utbygging av sammenhengende sykkelveinett i kommunen slik at syklistene ikke må konkurrere med fotgjengere på fortauene eller med biler i veibanen.
- Bygge ut gangveinett med høy kvalitet, slik at hjelpemidler som barnevogner og rullestoler kommer lett frem overalt.
- Satse sterkt på ekspress-sykkelveier, spesielt langs hovedårene til Oslo, Ski, Vestby og Frogn, på linje med byområder ifølge Nasjonal Transportplan.

- Prioritere videre utbygging av takoverbygd sykkelparkering, gjerne i hus, ved kollektivknutepunkter og andre målpunkter i kommunen, inkludert mulighet for lading av el-sykler.
- Prioritere godt vintervedlikehold både av sykkel- og gangveier og sykkelstativer. Dette innebærer å måke og strø der før eller samtidig med bilveier. Vurdere å bygge tak over sykkel- og gangveiene ved jernbaneundergangene.
- Sikre eksisterende og nye sykkelparkeringer mot sykkeltyveri og hæververk, ved god belysning og gode muligheter for sikker låsing. Ved viktige målpunkter kan kameraovervåking av sykkelstativene vurderes.
- Oppfordre politiet til økt innsats mot sykkeltyverier.
- Inngå avtale med Statens veivesen, Bane Nor og andre aktører om sømløst vedlikehold av alle veier, slik at snøfonner og brøytekanter etc. ikke hindrer myke trafikanter.
- Merke prioriterte sykkelruter. Vi vil ha bedre flyt mellom syklist, gående og biltrafikk.

Buss og tog

- Bygge ut og forbedre kollektivtrafikken, slik at offentlig transport blir et mer attraktivt alternativ til bil.
- Forbedre kollektivforbindelsen innad i kommunen, spesielt mellom tettstedene Ås og Nordby/Vinterbro, og mellom Ås og Kroer.
- Innføre miljøvennlige mindre ringbusser og serviceruter.
- Jobbe for at hensettingspor for tog anlegges sør for Ås tettsted, men ikke på produktiv matjord eller i natur med store biologiske kvaliteter.
- For å frigjøre mer areal, vil MDG Ås jobbe for at en innfartsparkering i parkeringshus anlegges i Ås Sentrum, med forbehold om attraktiv arkitektur og grønne vegger. Dette kan også kombineres med parkeringshus for sykkel.

Privatbiler og parkeringsplasser

- Prioritere parkeringsplasser for bevegelseshemmede, for å sikre tilgjengelighet for dem som er avhengige av bil.
- Innføre høyere avgift på sentrale parkeringsplasser og på sikt redusere antallet. Parkering lenger ut skal koste mindre eller være gratis.
- Etablere parkeringshus og kollektivterminal nær stasjonen.

- Utbedre eksisterende veier med tanke på trafiksikkerhet fremfor å bygge store nye veianlegg.
- Åpne for å etablere hjertesoner rundt skoler der skolens brukere ønsker dette. Dette betyr at barnas skolevei prioriteres høyere enn bilene rundt skolen. Vi vil at barna ikke skal være redde for å bli påkjørt av voksne med dårlig tid.
- Anlegge flere miljøgater i kommunen med 40 km/t som generell hastighet og 30 km/t rundt idrettsanlegg, skoler og barnehager og jobbe aktivt med hastighetsreducerende tiltak (f.eks. øke antallet veihumper).
- Gjøre kommunale kjøretøyer utslippsfrie.
- Stille krav om utslippsfrie kjøretøy hos kollektivtrafikk og i offentlige kontrakter og anbud.
- Iverksette tiltak om utfasing av veisalt, som tidligere vedtatt i kommunestyret.
- Jobbe for flere ladepunkter for elbiler nær kollektivpunkter og handlesteder.

KULTUR, LOKALT ENGASJEMENT OG INKLUDERING

De Grønne vil skape et samfunn hvor vi har gode liv uten at vi ødelegger for andre. Vi ønsker levende lokalsamfunn med gode muligheter for medvirkning der alle føler seg velkommen. Dette gjør Ås tryggere, vennligere og mer inkluderende. Ås kommune har en rik kulturhistorie og har hatt bosetting i nesten 10 000 år. Viktige tidlige kulturhistoriske funn er Nøstvet-øksene som er gjengitt i Ås kommunevåpen. Ås er også en jordbruksbygd med lang historie. Etablering av «Den høiere Landbruksskole paa Aas», senere «Norges Landbrukshøgskole», deretter «UMB», og nå «NMBU», har også gitt Ås sitt særpreg, både ved fysisk utforming av stedet Ås og ved stor innflytting av mennesker fra hele Norge og hele verden. Kulturaktiviteter og lokale initiativ bør støttes for å øke trivsel, glede og helse for innbyggerne. Dette vil betale seg over tid ved at trivsel skaper et ønske å støtte opp om lokale bedrifter og aktiviteter og et ønske om å bidra til fellesskapets beste. Bibliotek, kulturhus, og kulturskole og andre aktører bidrar til et åpnere og mer inkluderende samfunn, og gir et uvurderlig bidrag til kulturen. Frivilligsentralen gjør et viktig arbeid på kulturområdet og må sikres gode arbeidsvilkår. Kulturskolen i Ås er et svært populært

tilbud, som i dag dessverre ikke har kapasitet til å dekke den store etterspørselen, noe som fører til at mange ikke kan få plass der. Vi mener derfor at Kulturskolen i Ås må styrkes så den kan nå flere barn, også flere barn med innvandrerbakgrunn. Også lokale, rusfrie kulturaktiviteter hvor barn og unge kan delta sammen med voksne, må støttes. I dag finnes det fortsatt mange strukturelle og sosiale hindringer for god integrering, som vi må jobbe aktivt for å nedbygge. Frivillig arbeid er en massiv ressurs for samfunnet, og gir økt livskvalitet og sosial utvikling til enkeltmennesker og lokalsamfunn.

MDG Ås ønsker at kommunen skal ha et mangfoldig og allsidig kulturliv som inkluderer alle, uavhengig av alder, kulturell eller religiøs bakgrunn og økonomisk status. Kultur stimulerer til nysgjerrighet, kreativitet, lokalt engasjement, fellesskap og integrering som er viktige for å skape et trygt lokalsamfunn for alle innbyggere. Kulturopplevelser medfører få miljømessige belastninger sammenlignet med materielt forbruk.

MDG Ås mener at kommunen må fokusere mer på tiltak som kan øke livskvaliteten for innbyggerne. Dette kan være i form av å styrke fellesskapet, sikre et trygt lokalsamfunn og sørge for god tilgang til grøntområder og natur, både for friluftsliv, idrett og rekreasjon. Spesielt må man legge til rette for aktiviteter på tvers av alder og kultur, gjennom sosiale aktiviteter, turmuligheter, møteplasser og lignende.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Kultur

- Beholde gratis bibliotek og øke attraktiviteten til bibliotekene i Ås og Nordby som åpne møteplasser og kulturarenaer.
- Ha flere arenaer og møteplasser for kunst og kultur med bedre tilrettelegging for kulturutveksling.
- Styrke tiltak som øker bibliotekbruken blant ungdom.
- Undersøke muligheten til å bruke bibliotekene i Ås og Nordby, eller andre egnede lokaler, til dele-, utleie- og utlånsordninger for innbyggerne i Ås.
- Opprettholde og videreutvikle kulturskolens tilbud.
- Øke støtten til «Den kulturelle skolesekken».
- Øke samarbeid mellom kulturskole og grunnskole for å nå flest mulig barn, også de som ikke har foreldre som prioriterer kulturaktiviteter.
- Utvikle Ås kulturhus som et lokalt samlingssted for barn, ungdom og voksne.
- Satse på ulike typer kunst i det offentlige rom, som for eksempel veggkunst.

- Etablere et senter for gatekunst.
- Sette som krav i kommunens arrangement-tildelingsordninger at en tydelig og reell miljøstrategi må ligge til grunn for arrangementene for å kvalifisere til støtte.
- Øke driftsstøtten til Ås kulturhus betydelig, øremerket til at kinoteateret får større muligheter til å drive egenprogrammering av ulike kunst- og kulturuttrykk.
- Starte planarbeidet med en utescene i rådhusparken som kan benyttes til konserter og andre arrangementer.

Lokalt engasjement

- Gi frivilligsentralen i oppgave å samle informasjon om lokalsamfunnets frivillige ressurser på en lett tilgjengelig og oppdatert måte. De må jobbe tett sammen med kommunen for å koble slik informasjon til alle med udekkede behov eller ubrukte ressurser, som f.eks. innflyttere, arbeidssøkende, uføre eller pensjonister.
- Synliggjøre frivillig arbeid og arrangementer i kultursektoren, særlig hva gjelder arbeid i lokale lag og foreninger som tilbyr aktiviteter for barn.
- At foreninger og annet frivillig arbeid så langt det lar seg gjøre skal tilbys gratis eller rimelige lokaler, for eksempel gjennom lån av klasserom eller andre passende lokaler.
- Arbeide for å gi musikklivet god tilgang til øvings- og konsertlokaler.
- Synliggjøre og fremme lokale kunstnere, for å fremme kulturell identitet, kreativitet, nytenkning, fellesskap og bedret livskvalitet for innbyggerne.
- Løfte frem lokale festivaler som SmakÅs, Grønn Festival og andre lokale tiltak.
- Støtte dugnader der frivillige organisasjoner ønsker å rydde søppel, fjerne fremmede arter eller skjøtte naturtyper.

Inkludering

- Åpne for mer fleksible boformer enn i dag, med leiligheter som er tilpasset deling og fellesskap mellom flere, og støtte opp om eksisterende initiativer som bofellesskap og ikke-kommersielle boligbyggelag.
- Innføre opplevelseskort for barn og unge som gir gratis adgang til vanlige fritidsaktiviteter for mindre bemidlede familier.
- Jobbe for at alle yrkestitler i Ås kommune skal være kjønnsnøytrale, og at alle kommunale dokumenter skal være kjønnsnøytrale og ikke-heteronormative.
- Å bruke anonyme CV-er i offentlig sektor for å redusere diskriminering i arbeidssøkerprosessen.

- Bidra til synliggjøring av samisk kultur, blant annet i skole og gjennom offentlige flaggdager.
- Bidra til synliggjøring av det multikulturelle og fler-religiøse samfunnet i Ås.
- Legge til rette for livssynsnøytrale seremonirom og andre passende lokaler for religiøse minoriteter og andre livssynsgrupper.
- At vi skal bosette flere flyktninger og asylsøkere enn i dag, og prioritere mindreårige asylsøkere.
- Prøve ut å gi deler av integreringstilskuddet, som følger med noen typer innflyttere, til bedrifter som gir disse innflytterne opplæring og fast arbeid.
- At tigging fortsatt skal være tillatt i Ås kommune.
- Sette et stempel på saker der barne- og ungdomsråd har hatt innflytelse og rapportere på dette i kommunenes årsrapporter.
- Påby tydelig merking av retusjering av mennesker i reklame i det offentlige rom.

SKOLE OG BARNEHAGE

Ås kommune skal bidra til å gi barn og unge en trygg og god oppvekst. Miljøpartiet De Grønne legger stor vekt på at barn og unge skal forstå sin rolle som verdensborgere og vise solidaritet med andre mennesker og kulturer, og med naturen og dyrene.

Barnehagen skal være en arena for lek og sosial trening og være med på å legge grunnlaget for et godt liv og livslang læring. Læring, språkutvikling og empati skal utvikles gjennom lek og gode rollemodeller. Trivsel og læring for alle må være et mål både i barnehage og skole.

Skolen skal gi alle muligheten til å delta i fellesskapet med livsmestring, læringsglede, kritisk tenkning og evne til problemløsning. Dårlig kommuneøkonomi må ikke ramme barnehager og skoler, da barn og unge er vår framtid. Pedagoger og lærere må sikres gode vilkår, både i form av lønn og arbeidsmiljø, og på den måten sikre at vi får motiverte lærere.

MDG Ås vil fokusere på trivsel som er forutsetning for læring. Hvis mobbing og utfrysing av elever skjer, må både skoleledelse, lærere, medelever og foreldre raskt ta ansvar og bidra til forsoning og trivsel.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Barnehage

- At barnehagene i Ås skal ha god dekning med pedagoger, og samtidig ha god grunnbemanning og en vikarpool.
- Skape trygge og nære barnehager. Innføre en barnehagekretsordning som gir barn rett, men ikke plikt til å få plass i barnehage nærmest bosted.
- Ha økt fokus på fysisk aktivitet både inne og ute, og aktivt bruke natur og nærmiljø for lek og læring.

Skole

- Bevare småskolene i kommunen.
- Trappe opp lærertettheten. Målet er et tak på 15 elever per lærer i barneskolen, og 20 elever per lærer i ungdomsskolen.
- At skolene i Ås skal ha god grunnbemanning. En vikarpool bør etableres i Follo.
- Legge til rette for etterutdanning av de av lærerne som vil mangle formell kompetanse etter at nye krav har trådt i kraft.
- Opprettholde og styrke spesialundervisning av elever som ikke henger med.
- Grunnskolen bør både ha fokus på uteskole, skolehage og tverrfaglig undervisning. Stimulere til å aktivt bruke arenaer som Vitenparken, NMBU, andelslandbruk, gårdsbruk og andre lokale aktører som tilbyr undervisning utenfor skolens arealer.
- Øke støtten til «Den naturlige skolesekken» og vurdere å innføre Grønt Flagg - en internasjonal ordning med pedagogisk miljøopplæring i skole og barnehage - som en del av Ås miljøsatsing.
- Ha fortsatt leirskoletilbud i grunnskolen.
- At elever skal bevisstgjøres sammenhengen mellom materielt forbruk, bruk av fossile energikilder og klimaendringene. Dette som et gjennomgående tema i hele skoleforløpet fra 1. til 10. klasse, blant annet ved å tilby valgfag med fokus på miljø og bærekraftig utvikling i ungdomsskolen.
- Praktiske og estetiske ferdigheter må vektlegges sterkere og det bør innføres kompetansekrav også for lærere som skal undervise i praktiske og estetiske fag.
- Styrke innsatsen for kulturarbeid og skolehager i samarbeid med lokale aktører.
- Gi innvandrerbarn tilbud om tiltak som styrker integrering og rett til morsmålsundervisning og norskopplæring.

- Si nei til heldagsskolen og en ytterligere institusjonalisering av barndom og oppvekst.
- Nettvett må bli en del av undervisning i alle skoler fra 1. trinn. Det må satses på digital kompetanse og kritisk refleksjonsevne i skolen.

Skoleveier

- Sikre lokalmiljøer med trygge gang- og sykkelveier til skoler og fritidsområder
- Innføre hjertesone rundt skolene og redusere bruk av bil ved levering til skole, for å sikre trygge skoleveier, styrke helsen og skape gode holdninger og miljøperspektiv. Jobbe aktivt for tiltak omkring økt bruk av sykkel og å gå til skolen.

Skolehelse

- Det bør innføres en times fysisk aktivitet i løpet av skoledagen og legges til rette for at dette kan foregå mest mulig utendørs i skolens nærmiljø.
- Svømmeopplæring og bading skal starte allerede i barnehagen og være en del av fysisk aktivitet.
- Bedre tilbud av frukt og grønt i skolen.
- Styrke samarbeidet mellom skolehelsetjenesten og helsevesenet for unge.
- Undervisning om kjønn, kropp og seksualitet bør starte allerede i barnehagen, og være årlig tema gjennom hele skolegangen.
- Sørge for å aktivt redusere mobbing og skape trygge skolemiljøer for alle barn og unge. Vi skal bruke virkemidler offentligheten tilbyr og tenke forebyggende og jobbe for at tiltak settes inn så tidlig som mulig. Allerede i barnehage er det viktig å skape forebyggende miljøer og dialoger med fokus på inkludering og respekt.
- Sterkt fokus på å skape gode psyko-sosiale miljøer gjennom grunnskolen, og ha aktiv bruk av helsesøster som forebyggende tiltak gjennom samtale og dialog. Helsestasjonen må også ha tett dialog med skolene og er med på å skape trygghet hos barn og unge.

HELSE OG OMSORG FOR ALLE

MDG Ås mener helsepolitikken må vektlegge forebyggende og helsefremmende tiltak. Grønne nærmiljøer er viktige for folks fysiske og psykiske helse. Vi vil at Ås skal være en kommune for alle aldersgrupper. Legene må bruke grønn resept aktivt for å vinkle behandling av livsstilssykdommer fra overbruk av legemidler og mot en sunnere livsstil og økt fysisk aktivitet. Vi

vil satse på forebygging av rusproblemer og psykiske sykdommer, og styrke tilbudet av støttetiltak til pårørende og da særlig for barn og unge. Det faglige støtteapparatet for barn som er ofre for vold og misbruk bør styrkes, og kommunen må sikre at fosterhjemsbarn får den oppfølgingen de har rett og krav på.

MDG vil føre en human narkotikapolitikk hvor rusmisbruk behandles som et helseproblem. Vi ønsker at fastlegeordningen skal ha større ansvar for behandling av rusavhengige for å forhindre reetablering i rusmiljøer dominert av misbruk og kriminalitet. Dette bør skje i et nært samarbeid med rus-teamet til NAV.

Miljøpartiet mener at helsetilbud i størst mulig grad skal være lokalt forankret og lett tilgjengelig for innbyggerne. MDG Ås mener derfor at Ski sykehus bør utvide sitt tilbud og igjen fungere som et fullverdig tilbud for innbyggerne i hele Follo. Dette gir en større trygghet, mindre transport og lavere transportkostnader. Syke og pleietrengende mennesker skal få god og trygg omsorg og behandling av høy kvalitet.

Det er behov for å sikre at både eldre og andre med omsorgsbehov unngår isolasjon og inaktivitet, enten de bor hjemme eller på sykehjem. Fysisk aktivitet og kulturprogram gir gode resultater ved demens og funksjonstap. Vi vil støtte tiltak som Den kulturelle spaserstokken, og frivillige organisasjoner som arbeider med tilbud til eldre og personer som trenger besøk og stimulering. Kommunen bør dermed ha en koordinator for «grønn frivillighet» som kan støtte opp om en langsiktig folkehelsesatsning og et samarbeid mellom barnehager og sykehjem.

Vi vil legge til rette for alternative boformer, som eldre-kollektiv, da disse kan gi mange fordeler i form av mindre ensomhet for eldre enslige, hyggelig samarbeid om oppgaver og mer effektive løsninger for hjemmehjelp og hjemmesykepleie.

Helsepolitikken må ses i sammenheng med andre politikkområder. Vi vil legge til rette for mer fysisk aktivitet og daglig mosjon i form av gange, sykling og turer i naturen.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Forebyggende helse

- Støtte arbeidet for fysisk aktivitet i nærmiljøet for alle aldersgrupper og stimulere til sunn livsstil.
- Tilby de som ikke kan svømme gratis svømmeopplæring.
- Styrke opplysningsarbeidet for sunnere og mer plantebasert kosthold.

- Støtte frivillig arbeid i helse- og omsorgssektoren.
- Tilby foreldrekurs for å styrke foreldrenes evne til å gi barn god omsorg.
- Opprettholde og videreutvikle helsestasjon for ungdom/studententer.
- Styrke hjelp og oppfølging av fosterhjemsbarn.
- Tilrettelegge for mennesker med funksjonsnedsettelse og sjeldne diagnoser.
- Styrke bemanningen på ergoterapitjenesten i kommunen, da kommunen har fått ansvar for formidling av flere typer hjelpemidler enn tidligere.
- Arbeide målrettet for å motvirke vold i nære relasjoner, og barnevern og politi må reagere raskt ved mistanke om overgrep.

Behandling

- Arbeide for større bruk av grønn resept fra leger, både som behandlingskomplement og for forebygging av sykdom.
- Øke bruken av teknologiske løsninger og satsning på brukervennlig velferdsteknologi i det kommunale helse- og omsorgstilbudet.
- Sikre nok tid til alle pasienter og godt arbeidsmiljø for leger i kommunen ved å følge legeföreningens anbefalinger for listelengder på maks 1500 pasienter per lege.

Psykisatri og rus

- Styrke det psykiske helsevernet ved at psykolog og psykiater skal inngå i kommunens stab og tilby hjelp og støtte til de som sliter psykisk og prioritere de med dårlig råd.
- Sikre tidlig legehjelp og støttetiltak gjennom NAV for rusavhengige.
- Oppmuntre til fleksible arbeidslivsordninger som gjør det lettere for folk som sliter å arbeide deltid når formen tillater det.

Eldreomsorg

- Ha en eldreomsorg hvor fokus må være på kvalitet, trygghet og omsorg, i stedet for lønnsomhet og lav tidsbruk.
- At Ås skal være en «Livsglede for eldre» -kommune.
- Sørge for at Ås seniorsenter får tilstrekkelig støtte så de kan gi et godt tilbud til alle eldre i kommunen.
- Ha økt tilrettelegging for frivillig innsats som viktig supplement i eldreomsorgen. Pårørende må gis bedre mulighet til permisjon og omsorgslønn for å kunne ta seg av sine nærmeste.

- At det legges til rette for at eldre som ønsker det kan ha jevnlig kontakt med godkjente terapi- eller aktivitetsdyr, samtidig som det tas hensyn til allergikere.
- Ha boformer som danner rammer for fellesskap og mangfold, for eksempel ved å bygge eldreboliger og lignende i tilknytning til barnehage, bibliotek, kafé og lignende og legge til rette for ulike boalternativer, som generasjonsboliger eller bokollektiver.
- At Eldres muligheter til å bo hjemme, og ha kontakt med naturen og sitt vante miljø så lenge de selv ønsker, styrkes ved god omsorg og hjemmepleie.
- Legge opp til større valgfrihet slik at man kan få sykehjems plass når man ønsker det, selv om man ikke er "sengeliggende", og at eldre skal få bli i sin hjemkommune hvis eller når de flytter til pleiehjem.
- Sørge for at alle eldre, som bor på institusjon, har hjemmehjelp og/eller hjemmesykepleie, får sunn og næringsrik mat.
- At alle eldre som ønsker det skal få enerom på omsorgsinstitusjoner og eldre som har bodd sammen skal ha rett til å bo sammen.
- Styrke bemanningen på Moer sykehjem for å kunne tilby flere aktiviteter og servere middagsmåltid på ettermiddag/kveldstid.

Forurensning

- Sikre giftfrie skolegårder og fotballbaner ved å fase ut bruk av oppmalte bildekk i kunstgressbaner og lekeparker/skolegårder.
- Sikre god kartlegging av luftforurensning og arbeide for at alle innbyggere skal ha god luftkvalitet.

KLIMA OG ENERGI

I Paris-avtalen ble verdens stater enige om høye mål og strenge tiltak som hindrer katastrofal global oppvarming. Ås kommune bør som miljøuniversitetets hjemkommune stå i spissen for gode lokale klima- og energitiltak som gir faktiske resultater.

Ås kommune får i 2019 sin første klima- og energiplan, basert på en regional plan for Akershus, som vi håper vil føre til forpliktende tiltak og reelle kutt i klimautslipp innen områder som landbruk, transport og byggeprosjekter. Klima- og miljøutvalget, hvor MDG i valgperioden

2015-2019 har hatt ledervervet, har det politiske ansvaret for denne planen og for å etterse at planen blir fulgt opp. Det er en oppgave vi tar på stort alvor og vil prioritere framover.

Klima- og energiplanen må inneholde målsettinger for klimagassreduksjon, konkrete tiltak og virkemidler for å oppnå målene og en fremdriftsplan for å oppnå målsettingen for Ås som en klimanøytral kommune.

Dette må først og fremst gjelde kommunens egne virksomheter, men også gjennom et aktivt samarbeid med nærings- og handelsvirksomheter, frivillige lag og foreninger og ikke minst Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU).

Miljøsertifisering bidrar til en helhetlig miljøplanlegging i bedrifter og kommunale enheter. Gjennom miljøsertifisering arbeider man systematisk med å gjennomføre tiltak for en mer miljøvennlig drift ved å tilfredsstille miljøkrav i blant annet innkjøp og forbruk, energi, transport, avfall og utslipp til luft og vann.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

- At det gis tilstrekkelige ressurser til kommunens miljørådgiver for å følge opp energi- og klimaplanen
- At klima- og energiplanen fører til forpliktende utslippskutt i kommunens sektorer.
- At klima- og energiplanen måles opp imot et separat regnskap for de faktiske utslipp av klimagasser og energibruk totalt innenfor kommunens grenser.
- At kommunen må ha god energistyring i alle kommunale bygg.
- Stille krav til at det bygges boliger og kommunale bygg med miljøvennlige materialer som massivtre, og med godt inn klima, bærekraftige energisystemer og god estetisk utforming.
- Ha flere boliger og kommunale bygg med plusshusstandard, altså at det produseres minst like mye energi i løpet av året som det forbrukes. Legge til rette for at overskuddsenergi kan leveres tilbake til strømmettet.
- At kommunen tilrettelegger og stimulerer til økt bruk av fornybare energikilder fra solceller og solfangere, varmepumpe og biovarme. Det må settes krav til installasjon på alle nye eller oppussede kommunale tak.
- Gi gratis råd om energisparingstiltak i boliger. Ved kjøp, oppussing og oppgradering må energirådgiver bidra med en energiplan som skal følges.
- Gå inn for «grønne tak» på nye bygg, uten bruk av fremmede arter med høy eller svært høy risiko.

- At det stilles krav til lav- eller nullutslippsstandard for kommunal bilpark.
- At kommunen prioriterer å sette i verk nødvendige klimatilpasningstiltak for å møte utfordringene ved et varmere og våtere klima.
- At alle våtmarker i Ås vernes mot utbygging og drenering, og at det gjennomføres restaureringstiltak som tetting av grøfter for å øke fordrøyningseffekten ved store nedbørmengder og motvirke flom.
- At det settes krav om høy blågrønn faktor (>0,8) ved alle nye byggeprosjekter, bla. for å forebygge flomrisikoen.
- At alle kommunens etater og virksomheter sertifiseres som Miljøfyrtårn innen 2022. Alle ansatte skal tenke miljø i alle ledd. Det utarbeides en miljøanalyse, handlingsplan for virksomheten og fremdriftsplan for implementering av miljøtiltak.
- Gjeninnføre tilskudd til kjøp av godkjent beholder for hjemmekompostering, som komplement til henting av matavfall.
- Etablere flere miljøstasjoner for glass, metall og e-avfall, og egne miljøstasjoner i sameier/borettslag og i tilknytning til matbutikker, slik at det blir lettere for folk flest å resirkulere.
- Stimulere til at det lokale næringslivet og innbyggere skal tenke og handle klimavennlig ved innkjøp av varer og tjenester.

IDRETT OG FRILUFTSLIV

Uberørt natur og grønne områder er en viktig kilde til glede, fysisk aktivitet, stillhet, ettertenksomhet, og inspirasjon til et mangfold av læring. Tilretteleggelse for friluftsliv øker også folkehelseperspektivet. Friluftsliv og fysisk aktivitet har flere helsefremmende aspekter og demper blant annet stress. Flere livsstilsykdommer og psykiske lidelser har en direkte positiv effekt ved å være fysisk aktiv.

Idrett har stor interesse i Ås kommune og de fleste barn og unge i dag er involvert i en eller flere fritidsaktiviteter eller idretter. Dette er viktig for å skape samhold, integrering, inkludering, mestringfølelse, samarbeid blant barn, unge, foreldre, voksne, studenter, pensjonister og nærmiljøer, og ikke minst er det viktig for helseaspektet for det enkelte individ. Ås befolkningen blir kjent på tvers av klassetrinn, skoler, jobbarenaer, lokalmiljøer, og det skapes engasjement i

flere ulike grupper i samfunnet. For å ivareta dette er det viktig med anlegg som kan brukes, både til trening, aktivitet og kamper. Dette vil MDG Ås jobbe bevisst med i sin politiske agenda.

For MDG Ås er det viktig å sikre de lokale grønne lungene i nærmiljøene til befolkningen i Ås kommune. Ås har et sti og løypenett på kryss og tvers av kommunen som brukes hyppig til både lek, læring, trening og som ferdselsåre, hele året. Vinterstid har vi skiløyper som Kroerløypa og Vestbyrunden som er viktige for folks helse, glede og livskvalitet. Vardåsen og Åsmåsan er viktige bynære naturområder som beboere i Ås sentrum enkelt kan besøke for å oppleve fugle- og dyrelivet, høste bær og sopp eller enkelt komme seg ut i skog og mark. Breivoll Gård, som er Ås kommunes eneste fjordnære eiendom, ligger vakkert til på Breivoll Friområde ved Bunnefjorden på Vinterbro. Her kan Ås' befolkning oppleve fjorden på nært hold ved aktiviteter som kajakk, sykkel, gåturer, men også vinterstid med isfisking og skøyting. I nordre del av kommunen fins også flere biologisk viktige skogområder med stinett som brukes aktivt av befolkningen.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Friluftsliv

- At større sammenhengende skogområder med eldre skog og turstier bevares med sikte på friluftsliv og rekreasjon.
- Støtte og oppfordre Ås turlag og andre friluftslivs- og idrettsorganisasjoner med sitt arbeid med merking, vedlikehold, drift og informasjon om sti- og løypenettverket i kommunen.
- At Breivoll Gård i samarbeid med DNT blir et allment og inkluderende tilbud til hele Ås befolkning.

Idrett

- At kommunen vår har en god dekningsgrad av flerbruks- og treningshaller for å imøtekomme skolenes og idrettslagenes behov, i tillegg til andre aktuelle brukergrupper som lag foreninger, private grupper og organisasjoner. Idrettshallene bør være finansiert basert på spillemidler, og at kommunen kan samarbeide med andre aktører som NMBU, fylkeskommunen og andre institusjoner/næringer/sponsorer for å få iverksatt bygging og finne egnede tomter.
- At Ås sentrum også har et 25-meterssvømmebasseng for å tilfredsstille ønsket nasjonalt nivå innen svømmeferdigheter hos barn og unge. Svømmebassenget trengs både for opplæring i undervisning hos sentrumsskolene, men også for befolkningen, lag, foreninger

og organisasjoner for å holde et godt nivå på svømmeferdighetene, livskvalitet, helsefremmende aktivitet, forebyggende trening og treningslokale for hele året.

- Legge til rette for flere skøytebaner som driftes av kommunen eller lokale lag eller foreninger.
- Kreve utfasing av gummigranulat og andre miljøskadelige underlag på kunstgressbaner, lekeplasser og skolegårder og finne gode miljøvennlige alternativer.
- At barn og unge skal ha like muligheter på fritidsaktiviteter. For å motta kommunal støtte, skal idrettslag og andre som tilbyr barne- og ungdomsaktiviteter tilby en 50 % lavere medlemskontingent for barn og unge i lavinntektsfamilier.

NATURMANGFOLD

Et hovedprinsipp for MDG Ås er erkjennelsen av at vårt livsgrunnlag hviler på naturen. Vi mennesker er avhengige av et fungerende økosystem og et rikt biologisk mangfold i mange henseende. Økosystemtjenester er nødvendige for vårt daglige liv for å sikre matressurser, råvarer, ferskvann, luftkvalitet, samt karbonlagring, flomdemping og for å forhindre ekstremhendelser. I tillegg er intakte økosystemer viktig for å rense drikkevann, opprettholde jordkvalitet, hindre erosjon, samt sikre pollinering og biologisk kontroll av skadedyr og sykdommer. Et fungerende økosystem gir oss også goder som mulighet for friluftsliv og naturturisme. Økosystemer og arter har derfor en enorm økonomisk verdi for samfunnet, men naturen med sitt mangfold av livsformer har også en uavhengig egenverdi som vi har et etisk ansvar for å ta vare på.

MDG Ås har som mål at Ås-beboernes økologiske fotavtrykk skal reduseres. Vi vil styrke arealforvaltning i kommunen slik at natur- og miljøaspektene blir ivaretatt i kommuneplanen og i alle reguleringsplaner. Naturmangfoldloven skal sikre alle norske fastlandsarter og må praktiseres sammen med Plan- og Byggingenloven (PBL) i alle plansaker.

For å fatte vedtak om arealforvaltning basert på et godt kunnskapsgrunnlag må kommunen ha oppdaterte data på naturtyper og artsmangfold, og bruke disse aktivt i arealplanleggingen. Der data om naturverdier mangler skal disse innhentes i forbindelse med reguleringsplanarbeid. Ved arealplanlegging må hensyn også tas til arter som bruker større areal, som vilt og rovdyr.

Skogområder må derfor forbli store nok til å kunne fungere som habitat for artene, grønne korridorer og viltoverganger må bevares eller anlegges.

Naturmangfoldet i kommunen trues ikke bare av nedbygging, men også av hogst, utslipp, bruk av kunstgjødsling og sprøytemidler, førsøpling og spredning av fremmede arter. Mye av naturen krever bare hensyn for å opprettholde og videreutvikle naturverdiene. Dette kan løses gjennom forsiktig bruk eller kommunalt vern etter plan- og bygningsloven eller statlig vern etter Naturmangfoldloven. Andre deler krever aktiv restaurering eller årlig skjøtsel. Det er ressurskrevende for kommunen og grunneiere å fjerne fremmede arter. Derfor bør kommunen ta hjelp av lag og foreninger til å fjerne dem mot en viss erstatning. Arbeidet kan organiseres av frivilligsentralen.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

- At Naturmangfoldplanen som Ås kommune utvikler følges opp og oppdateres jevnlig.
- Jobber for å bevare biologisk mangfold i kommunen, med spesielt fokus på rødliste- og ansvarsarter.
- At kommunen til enhver tid har et godt oppdatert kart over biologiske verdier (arter, prioriterte naturtyper mm.).
- At Naturmangfoldloven brukes aktivt i tillegg til Plan- og Bygningsloven i alle plansaker i kommunen, og at det stilles krav om god dokumentasjon til kravene i lovens § 8-12.
- At naturkartlegging utføres i forbindelse med alle reguleringsplaner og at dette utføres tidlig i planprosessen. Dette vil spare både natur og penger (sml. Dyster-Eldor 2).
- At skogforvaltningen i kommunen tar sikte på å bevare biologisk mangfold knyttet til skog i kommunen, også i forhold til å anbefale ikke-hogst/frivillig vern eller plukk-hogst i spesielt viktige skog- eller friluftsområder.
- At innbyggere informeres skriftlig om naturtypelokaliteter på egen mark slik at de kan ta nødvendige hensyn. Det er meldeplikt før eventuell ødeleggelse av utvalgte naturtyper og leveområde til prioriterte arter etter Naturmangfoldloven.
- At Ås kommune oppretter vernesoner (grønn sone) i områder med særlig høye naturverdier og sikrer andre viktige naturtyper mot nedbygging. Det blir stadig mindre myr i Norge, minst en tredel av myr under tregrensa i Norge er borte. Vi ønsker derfor at Åsmåsan varig skal sikres mot utbygging.
- Gå sterkere inn for restaurering av helt eller delvis ødelagte økosystemer i kommunen. Åsmåsan har et stort karbonlager, er flomdemper og er et matfat for insektregulerende fugler. Økosystemtjenestene kan forsterkes ved restaurering av Åsmåsan.

- Bevare vegetasjon på kirkegårder og i kommunens grønnstruktur. La trærne fortrinnsvis bli gamle, og kun felle gamle trær der man har svært god grunn. Der parktrær felles av sikkerhetsgrunner, skal det vurderes om de kan skjøttes eller sikres først, og ligge kvar som landskapselement og ynglested for biologisk mangfold hvis de felles.
- Aktivt drive skjøtsel i skjøtselsbetingede naturtyper i kulturlandskapet (hevd i slåttemark, naturbeitemark, våteng og strandeng og fristilling av eik i kulturlandskapet). Dette bør gjøres i samarbeid med grunneiere og lokale lag og foreninger.
- Bruke humle- og bievennlige planter i beplantning av kommunale arealer (inkludert barnehager/skoler), men samtidig unngå å bruke fremmede plantearter med høy eller svært høy risiko.
- At hagesentrene i Ås unngår salg av fremmede arter med høy og svært høy risiko.
- Ha målrettede tiltak mot spredning av fremmede arter i naturen og at kommunen aktivt bekjemper invaderende arter som brunskogsnegl, samt hagerømlinger som kjempespringfrø, kanadagullris, lupiner, rynkerose og kjempebjørnekjeks og andre fremmede arter i de to høyeste risikokategoriene på egen grunn. Kommunen bør også oppfordre særlig de store grunneiene (f. eks. NMBU) til å gjøre det samme. Dette bør gjøres i samarbeid med lokale lag og foreninger med Frivilligsentralen som koordinator.
- Følge opp dumping av avfall og hageavfall fra private hager i naturen for å hindre spredning av fremmede arter.
- Unngå bruk av Roundup og tilsvarende plantegift ved ugressbekjempelse, og at også andre aktører i kommunen anbefales det samme. Unntak kan vurderes ved bekjempelse av fremmede arter.
- At prinsippene om forurenser betaler og føre-var legges til grunn for all forvaltning.
- At kommunen ikke gir utslippstillatelser som kan medføre negativ påvirkning på miljø og helse.
- Ha målrettede tiltak mot spredning av miljøgifter i naturen.

LANDBRUK OG DYREVELFERD

Ås er en viktig landbrukskommune med noen av de beste jordbruksområdene i Norge. I Ås kommune utgjør jordbruksarealet 38 % av landarealet. Størstedelen av dyrkingsarealene er av høy kvalitet og har høy verneverdi. Det meste av jordbruksarealet brukes til kornproduksjon, og har en viktig rolle i Norges selvforsyningssevne av matkorn.

Ås-bøndene bør stimuleres til å legge om til bærekraftig drift og lokalt salg av sin produksjon. Bruken av kunstgjødsel må reduseres, og bruk av plantevernmidler bør unngås i størst mulig grad, samtidig som veien fra jord til bord bør begrense. Innbyggerne i Ås bør ha tilgang til økologiske og lokalt produserte landbruksprodukter. Innbyggere som ønsker tilgang og medlemskap i parseller eller andelsgårder bør ha muligheten til slik deltakelse for å øke kunnskapen og aktivt delta i produksjon av grønnsaker. Slike driftsformer kan styrke gårdenes økonomi, sosialt entreprenørskap og samtidig gi livskvalitet og kortreist, økologisk mat til lokalbefolkningen, skoler og helseinstitusjoner. Det er spesielt viktig at barn og unge får mulighet til å delta i prosessene rundt jordbruket i Ås.

Skogbruket bør legges om til mer bærekraftig drift og skog som aldri har vært flatehogd bør meldes inn før hogst, slik at miljøkvaliteter kan kontrolleres og nødvendige hensyn til naturverdier og friluftsinnteresser kan tas. Alternativ som plukkhogst, ekstra hensyn og vern etter PBL eller som frivillig vern bør oppmuntres som alternativ til vanlig hogst.

MDG Ås jobber for å bedre dyrs rettigheter og vilkår, både nasjonalt og lokalt. MDG Ås ønsker å fokusere både på produksjonsdyr, familiedyr, ville dyr og dyr brukt i underholdning.

Retningslinjer og regelverk for dyrevelferd i landbruket styres ikke gjennom lokalpolitikken.

Likevel ønsker MDG Ås å sette fokus på dyrevelferd lokalt, både i landbruket og ved NMBU.

Gjennom informasjon og diskusjon kan næringene påvirkes, og velferden bedres for alle dyr.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

Landbruk

- Verne om matjorda. Det er ikke akseptabelt at matjord bygges ned til bolig- eller næringsformål. Jordloven bør derfor vektlegges tyngre i planarbeidet.
- At Ås kommune tar en aktiv rolle for å fasilitere samarbeid med og mellom lokale aktører for å øke arealet av økologisk jordbruk, styrke lokal produksjon av mat og tilrettelegge for parseller og andelslandbruk.

- Støtte opp om landbruket i kommunen, og stimulere til økt synlighet og forståelse omkring jordvern, kulturlandskap og matproduksjon hos den generelle befolkningen.
- At kommunen jobber for et bærekraftig landbruk og oppfordrer til redusert bruk av sprøytemidler og kunstgjødsel.
- Øke interessen for dyrking av mat blant innbyggerne i kommunen gjennom skoleundervisning, festivaler og medier.
- At kommunen aktivt støtter bønder som driver lokal matproduksjon i form av REKO-ring, Bondens marked, festivaler, andelslandbruk, matkooperativ og lignende, både i medier og med midler.
- At skoler og barnehager kan gis anledning til å lære og delta i jordbruksdrift.

Skogbruk

- At skogforvaltningen i kommunen oppretter spesielle hensynssoner for å bevare biologisk mangfold knyttet til skog i kommunen
- At all skog som ikke har vært flatehogd skal meldes inn før hogst (Skogbrukslovens § 11) slik at biologiske registreringer kan gjennomføres.
- Ha klarere retningslinjer for, og oppfølging av skogforvaltningen i kommunen. Man bør øke kravene til plukkhogst og økologisk bærekraftig drift i kommunens egen drift av skog.

Dyrevelferd

- At Ås kommune sier nei til utleie av kommunale arealer til sirkus som bruker dyr.
- Avvise alle søknader om pelsfarmer i kommunen, samt nekte økonomisk eller praktisk støtte til pelsnæringen.
- At kommunen skal avkorte i produksjonstilskudd til bønder som bryter dyrevelferdsregelverket
- At dyrevelferd skal være tema både i barnehage og på alle alderstrinn i skolen
- Ta hensyn til dyrevelferd ved kommunale innkjøp. Herunder unngå å kjøpe inn pelsprodukter og egg fra burhøns.
- Jobbe for et redusert kjøttforbruk og stimulere til et mer vegetabilsk kosthold i kommunen. Herunder innføre en kjøttfri dag og sørge for et fast vegetartilbud i kommunale kantiner.

- Jobbe for økt kompetanse om og prioritering av dyrekriminalitet hos lokalt politi, og jobbe for et styrket samarbeid mellom politi, Mattilsynet og landbruksforvaltningen.

Familiedyr

- Informere og oppfordre til ID-merking av hunder og katter.
- Oppfordre til kastrering og sterilisering av katter for å skåne småfuglbestanden og hindre en uønsket vekst av forvillede huskatter i kommunen.
- Jobbe for økonomisk støtte til lokale organisasjoner som jobber med hjelp til og omplassering av hjemløse dyr.
- Etablere inngjerdet hundeslippsted i kommunen i samarbeid med lag og foreninger hvor dette er mest aktuelt.

GRØNT NÆRINGS LIV

Utviklingen av næringsprogrammet i Ås speiler hvordan politikere ønsker at Ås kommune skal bli i fremtiden. Hver dag pendler 4000 personer mellom hjem og arbeidsplass til og fra Ås. Dette stjeler tid og bruker energi som kunne vært brukt på andre måter i samfunnet. MDG Ås ønsker at kommunen skal jobbe for fremtidsrettet, lokalt arbeidstilbud og begrense arbeidsreiser så langt som mulig. Det er et mål for MDG ÅS at flere jobber nær der de bor.

Fornybar energi, energieffektivisering og andre grønne løsninger er blant de raskest voksende sektorene i dag. MDG Ås vil at kommunen skal tilrettelegge for samarbeid med og mellom omkringliggende virksomheter og benytte ressurser fra fagmiljøet på NMBU for å utvikle næringslivet.

Miljøpartiet de grønne i Ås vil:

- At det opprettes sentre og kontorfellesskap for småbedrifter som kan tilby nettverk, opplæring, rådgivning og støtte til lokale gründere, innovasjon og bedrifter under etablering.
- Legge til rette for bedrifter som primært satser på sosialt entreprenørskap, miljøteknologi, grønn innovasjon og bærekraftig produksjon og handel.

- Stimulere bedriftene å ta imot lærlinger og skape arbeidsplasser, slik at personer med nedsatt funksjonsevne kan delta i arbeidslivet. Dette gjelder også kommunale virksomheter, som skoler og helseinstitusjoner.
- Utvikle samarbeidet mellom Ås kommune og omkringliggende virksomheter og benytte ressurser fra fagmiljøet på NMBU for å utvikle næringslivet. Samarbeidsplattform med NMBU fra 2016 bør evalueres og videreutvikles.
- Satse på grønn innovasjon, småbedrifter og et mer bærekraftig, flerfoldig og fremtidsrettet næringsliv i kommunen.
- At kommunen tar en aktiv rolle for å tilrettelegge for bruk av eksisterende, tomme næringslokaler, blant annet gjennom sin deltagelse i nettverket «Levende lokaler».
- Stimulere til nyetablering ved å tilby etablererstipend til nye bedrifter slik at små bedrifter lettere kan lykkes i kommunen. Bedrifter med fokus på sosiale og miljøvennlige løsninger skal prioriteres.
- Samarbeide med det lokale næringslivet om energiøkonomisering og miljøvennlig bygging, og om redusert energibruk til bygninger og transport.
- Si nei til flere søndagsåpne butikker.
- At NAV i Ås skal ha et nært samarbeid med næringslivet og kommunens egne institusjoner. Vi vil evaluere Follo Futuras innsats for å få personer ut i arbeidslivet og eventuelt videreutvikle oppgaven.

